1939 ий
27
СЕНТЯБРЬ
№ 84 (583)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушнызаl

Ӧрвезе КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

ИНФОРМАЦИОННЫЙ УВЕРТАРМАШ

23 сентябрьыште ВЛКСМ Маробкомын 1V пленумжо эртен. Пленумышто организационный вопросшамыч ончалтынат.

Пленум ВЛКСМ Маробкомын школьный молодежь ден пионер-шамыч коклаште паша дене секретарь обязанностьшым шуктен шогышылан А. А. Замятин йолташым да военно-физкультурный отделын заведующийжылан А. Н. Кельшев йолташым утвердитлен. П. А. Алмакаев йолташын партийный пашаш каймыжлан лийын, пленум тудым тунемше молодежь отдел заведующийын обязанностьшо деч освободитлен.

Пленум А. М. Салмин, А. И. Кудрявцев да Е. К. Столяров йолташ-шамычым пленумын составше гыч отводитлен.

МЕСТНЫЙ СОВЕТЛАШКЕ САЙЛЫМАШЛАН ЯМДЫЛАЛТМАШТЕ ПОЛШАШ

Шушаш избирательный кампаний моткоч кугу лиеш.

Мемнан республикыште чылаже 5416 депутатым сайлыман да избирательный комиссийлаште 26141 еҥ наре лийшаш.

Комсомольский организаций-шамыч тиде кугу государственный пашаште Ленин—Сталин партийлан активно полшаш обязан улыт. Шушаш сайлымаш—тиде кажне комсомольский организацийлан, кажне комсомолецлан серьезный политический экзамен.

Калык коклаште агитационно - массовый пашам кумдан шараш—местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым, Сталинский Конституцийым, МАССР Конституцийым, избирательный системым умылтараш—комсомольский организаций-шамыч ончылно теве задача. ВЛКСМ райком-шамыч избирательный участкылаште агитаторлан эн сай комсомолец-шамычым ойыршаш улыт.

Тиде шотышто ВЛКСМ Пектубай райком да ВЛКСМ Шернур райком ончылно улыт. Пектубай районышто 400 комсомолецым агитаторлан утвердитлыме, тыгак Шернур районышто 367 агитаторым утвердитлыме. ВЛКСМ Параньга, Кужеҥер, Сотнур райком-шамыч агитатор-шамычым выделитлымаште чытыдыме эркын тарванылыт. Садлан нине районлаште ВКП(б) райком дене утвердитлыме агитатор - шамыч моткоч шагал улыт. Кужеҥер районышто чылажат 36 гына, Параньгаште—47, а Сотнур районышто—45 агитаторым гына утвердитлыме.

Кызыт районлаште да олалаште 2560 агитатор пашам ыштат. Посна агитатор-шамыч агитационный пашам сайын шынденыт. Пектубай районышто комсомолец-шамыч—П. Кузнецов, Головин, Чесноков, Соколов да молат избиратель-шамыч дене 4 занятий гыч эртареныт. Мари-Турек район Свердлов лӱмеш колхозышто комсомолец-агитатор В. Сафин колхозник-шамыч коклаште агитационно - массовый пашам образцово колтен шога.

Но южо комсомольский организаций-шамыч агитаций пашам але мартеат тӱҥалын огытыл. „VII с'езд Советов“ колхозысо (Кырык-Марий район) комсомольский организацийыште (секретарь Блинов йолташ) 21 комсомолец гыч 11 агитатор уло, но таче марте нимомат огыт ыште. „Коминтерн“ колхозышто (Оршанка район) комсомольский организаций агитационно-массовый паша дене огеш заниматле. Оршанка райкомол ВЛКСМ Маробком бюрон „Комсомолын сайлымашлан ямдылалтмаште участвоватлымыже нерген“ постановленийже мӧҥгӧ але марте тиде пашаште нимогай переломым ыштен огыл. Кужеҥер райкомол местный Советлашке сайлымашлан ямдылалтме нерген вопросым бюроэш але марте ик ганат шынден огыл.

Комсомолец-агитатор ӱмбак моткоч кугу да пеш ответственный задача возлагатлалтеш: избиратель-шамычлан моштен умылтараш. Агитаций конкретный, убедительный, кӱкшӧ идеян да умлаш лийман лиеш гын велэ избиратель-шамычын вниманийыштым мобилизоватлен кертеш. Значит, агитаторлан сайын да тщательно ямдылалтман.

Советлашке эн сай еҥ-шамычым, коммунистический партийлан преданный улшо партийный ден непартийный большевик - шамычым выдвигатлаш, нунын верч агитацийым шараш, чыла тиде пашаште бдительностьым нӧлталаш—ответственный задача. Марийский республикысе комсомол СССР, РСФСР да МАССР Верховный Советлашке сайлыме годым партийлан кугу полышым окатлен, шушаш сайлымаштат Ленин—Сталин партийын кӱкшӧ доверийжым тудо честь дене оправдатла.

ГЕРМАНО-СОВЕТСКИЙ КОММЮНИКЕ

22 сентябрь

Германский правительство ден СССР правительство германский ден советский армий-шамыч коклаште демаркационный линийым установитленыт, кудо Писса эҥер дене да тудын Нарев эҥерыш йоген пурымашкыже шумеш, умбакыже Нарев эҥер дене да тудын Буг эҥерыш йоген пурымашкыже шумеш, умбакыже Буг эҥер дене да тудын Висла эҥерыш йоген пурымашкыже шумеш, умбакыжым Висла эҥер дене да тудын Сан эҥерыш йоген пурымашкыже шумеш да умбакыжым Сан эҥер дене да тудын истокшо-шамыч марте кая.

РККА Генеральный штабын 1939 ий 22 сентябрьлан оперативный сводкыжо

22 сентябрьыште Западный Белоруссийыште действоватлыше Йошкар Армийын частьышт **Белосток** ола ден **Брест-Литовск** крепостьым налыныт да Августовский чодрам (**Гродно** ола деч северо-западышке) польский армийын кодшыжо деч эрыкташ тӱҥалыныт.

Западный Украиныште польский армийын кодшыжым пытарыме шотышто операцийым ыштыше Йошкар Армийын частьышт **Сарны** районым офицерский группа-шамыч деч эрыктеныт. **Львов** ола районышто польский армийын частьше-шамычын сопротивленийыштым пытарыме годым Йошкар Армийын частьыштлан таче 6 пехотный дивизий да генерал **Лангер** вуйлатыме кок отдельный стрелковый полк сдатлалтын.

Тичмаш огыл данный почеш, 17 гыч 21 сентябрь марте жапыште польский армийын 120 тӱжем солдатше ден офицержым пленыш налме, 380 орудийым, 1.400 пулеметым руалтен налме.

РККА Генеральный штабын 1939 ий 23 сентябрьлан оперативный сводкыжо

Йошкар Армийын частьше-шамыч 23 сентябрь эрдене СССР ден Германиян правительствыштын установитлыме демаркационный линий деке каяш тӱҥалыныт, **Стрый** ден **Городок** ола-шамычым налыныт да **Белосток**, **Брест-Литовск**, **Ковель, Владимир-Волынский, Львов** дечын западышкыла рубежлашке лектыныт.

Западный Белоруссия ден Западный Украинын территорийыштым эрыктыме операцийым продолжатлен, Йошкар Армий часть-шамыч **Гродно** ола деч северо-западышкыла да **Брест-Литовск** крепость деч северо-востокышкыла польский войска-шамычын изирак группылаштым пытареныт. Ешартыш сведений почеш 22 сентябрьыште **Ковель** ола деч юго-востокышкыла польский войска-шамычын группыштым пытарыме годым 8 тӱжем утла солдат ден офицер-шамычым, 2 тӱжем имньым да тӱрлӧ военный имуществым нангайше икмыняр железнодорожный эшелоным пленыш налме.

РККА Генеральный штабын 1939 ий 24 сентябрьлан оперативный сводкыжо

24 сентярьыште Йошкар Армийын частьше-шамыч демаркационный линий деке ончыко каен шоген, **Сейны, Августов** да **Грубешов** ола-шамычым налын, **Августов, Кнышин, Брянск, Расно** (Брест-Литовск деч 40 километрлан северо-востокыштырак), **Пищац** (Брест-Литовск деч 20 километрлан юго-западыштырак), **Любомль, Грубешов, Унув, Янув** (Львов деч 20 километрлан северо-западыштырак) линийышке лектыныт. Львов ола деч юго-западышкыла **Комарно, Дрогобыч** да **Борыславым** налме.

Западный Белоруссия ден Западный Украинын территорийыштым польский армийын кодшышт деч эрыктыме шотышто операцийым умбаке колтен шоген, Йошкар Армийын частьше-шамыч **Брест-Литовск** крепость деч юго-востокышкыла польский войска-шамычын группыштым ликвидироватлыме годым 10 тӱжем утла солдат ден офицер-шамычым разоружитленыт да пленыш налыныт да **Грубешов** деч югышкыла да юго-востокышкыла улшо районышто пехотный полкым да механизированный бригадын частьше-шамычым пленыш налыныт.

Йошкар Армийын Западный Белоруссийсе населений дене вашлиймыже. Снимкыште: шонгго крестьянка боец ден командир-шамычым саламла (Молодечно м.).

55

АГИТАТОРЫН ПАШАЖЕ

Предвыборный агитационно-массовый пашам сайын шындымаш деч выборым образцово эртарымаш зависитла. Местный Советлашке сайлымашым сайын эртарымаш верч партийно-комсомольский организаций-шамыч предвыборный агитационно-пропагандистский пашам кумдан шареныт.

Посна агитатор-шамыч местный Советлашке сайлыме нерген Положений умылтарымашым сайын организоватленыт.

Теве агитатор комсомолка В. Ф. Николаева йолташ (Мари-Турек район) Хлебниково селасе домохозяйка-шамыч дене умылтарымаш пашам образцово шынден.

Тудо кажне домохозяйка дек вежливо относитла, сайын умылтара. Огыт умылогын, вес пачаш умылтара. Вера Федоровнам чыла домохозяйка-шамыч уважатлат. Кум шагат кечывалым домохозяйка-шамыч дене библиотекын читальный залже темалтеш.

Николаева йолташ Положенийым велэ огыл умылтара, тыгак международный положений нергенат умылтара. Международный положений умылтармаште тӱнян политический картшым кучылтеш. Тидын ден пырля Николаева Вера художественный произведений раз биратлымашым организоватлен. Кызыт Н. В. Гогольын произведенийжым лончылаш тӱҥалыныт. Тыге тудо домохозяйка-шамыч дене кече коден занятийым эртара.

Николаева йолташ шкенжын политический шинчымашыжымат кажне кечын нӧлтен толеш. Тудо „ВКП(б) историй краткий курсын" нылымше главажым изучатлен пытарен. Тудым ВЛКСМ Мари-Турек райком ВКП(б) членыш кандидатлан рекомендоватлен.

Тыгак В. Сафин йолташ Свердлов лӱмеш колхозышто агитационный пашам сайын ыштен толеш.

Г. Кошкин,
ВЛКСМ Мари-Турек райком секретарь.

Шернур райкомоллан ончалашыже кӱлеш

„Орехово" колхоз пелен (Шернур район) 1932 ийыште комсомольский организацийым организоватлыме. Тиде организацийын секретарьжылан П. А. Половниковым сайлыме ыле. Тудо 7 ий коклаште нимогай пашамат ыштен огыл. Пытартыш жаплан Половников комсомольский организацийым коден каен. Кызыт комсомольский организацийын секретарьже уке. Санденак тиде организаций шаланымашке шуын. Идалык мучко комсомольский собраний лийын огыл. Комсомолец-шамыч 7—8 тылзе дене членский взносым тӱлен огытыл.

Тиде комсомольский организаций нерген Шернур райкомол пала гынат, нимогай полышымат пумашыже уке.

Н. Смоленцев.

Комсомольский организацийын пашажым саемдыман

Советский молодежым коммунистический духеш воспитатлаш комсомольский организацийын тӱн задачыже улеш. Тиде задачым шуктен толмаш деч комсомольский организацийын кушмашыже зависитла. Но посна комсомольский организаций-шамыч шкенынштын пашаштышт тидым монденыт.

Теве „1-й май" колхоз пеленсе (У-Тор'ял район) первичный комсомольский организацийым 1938 ийыште организоватлыме. Тиде организацийыште комсомолец-шамычын коммунистический духеш воспитатлымаш пашам пеш начар шындыме. Комсомольский организаций организоватлыме деч вара чылажат кок комсомольский собраний велэ лийын. Посна комсомолец - шамыч 5—7 тылзе дене членский взносым тӱлен огытыл. ВЛКСМ организаций секретарьын титакше дене комсомолец-шамыч комсомол гыч механически лектыт. Комсомолец шамыч коклаште воспитательный пашам начар шындыме дене посна комсомолец-шамыч ок кӱл паша дене заниматлат. Сухарев, Горбунов да Хлебникова йолташмыт аракам йӱын уремыште хулиганитлен коштыт. Моло колхозник-шамычлан пашаште примерым ончыктышаш олмеш, нуно бригадирын мутшым огыт колышт, пашашке почеш кодын лектыт. Комсомолец Н. Окольников чылажат 80 паша кечым гына ыштен. Комсомольский организаций колхозный производствышто пеш начарын участвоватла.

Тыгак Тошто - Тор'ял средний школа пеленсе комсомольский организацият пашам начар ышта. Комсомольский собраний пеш пассивно эрта. Комсомолец-шамыч ситыдымаш-шамычым тӱжвак лукташ лӱдыт, ваш-ваш огыт критиковатле.

1939—40 тунемме ийыште комсомолец-шамыч социалистический соревнованийыш ушнен огытыл. 50 процент наре плохо отметка дене тунемыт. Учебно-воспитательный пашам кӱлеш семын шындыме огыл. Учитель-шамыч план деч посна пашам ыштат. А комсомольский организаций тыгай ситыдымаш-шамычым ужеш гынат миритлен гына толеш.

Г. Окольников.

Несоюзный молодежь коклаште пашам виянгдаш

Несоюзный молодежь коклаште политико-массовый пашам ыштен толмаш—райкомолын ик тӱн пашаже. Тидым Сотнур райкомол шуктен ок тол. Южо колхозлаште агитатор уке, райкомол тидын нерген ок шоналте. Теве „Йошкар пеледыш" колхозышто агитатор уке. Санденак тиде колхозын молодежьшо международный положений нерген, местный Советлаш сайлыме нерген Положенийым, СССР Верховный Совет нылымше Сессийын материалжым огеш шинче. Несоюзный молодежын комсомолыш пураш кугу желанийже уло. Но райкомол тиде колхозышто комсомольский организацийым почмо шотышто огешат шоналте.

Е. Яковлев.

Серьезный полышым пуман

„Марий Коммун" колхоз пеленсе (Куженгер район) комсомольский организацийыште 17 член шотлалтеш. Но нунын дене паша пеш начар ышталтеш. Политико-массовый паша ок ышталт. СССР Верховный Совет нылымше Сессийын материалжым да местный Советлаш сайлыме нерген Положенийым колхозник-шамыч коклаште умылтармаш уке.

Комсомольский организацийын секретарьже Айков йолташ чыла „пашам самотекыш кудалтен.

Куженгер райкомол тиде комсомольский организацийлан серьезный полышым пуаш обязан.

П. П.

Нылымше Сессий материалым тунемыт

„Ушем-Нур" промартель пашаеҥ-шамычын коллективше СССР Верховный Совет нылымше Сессийын материалже-шамычым келгын изучатла. Тока Ворошилов йолташын всеобщий воинский обязанность нерген докладшым да советско-германский договорым ратифицироватлыме нерген Молотов йолташын докладшым лудыч.

М. Веденькин.

Пашам перестроитленыт

ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК-н VIII-ше пленумын решенийышт негызеш республика кӧргысӧ шуко первичный комсомольский организаций-шамыч комсомольский пашам перестроитленыт. Теве „Ушем-Нур" колхоз (У-Тор'ял район) пеленсе комсомольский организаций шке пашажым сайын ышта. Комсомолец ден комсомолка-шамыч колхозный производствышто активно участвоватлат. Комсомолка Бастракова Е. уборка пашаште сай показательым ончыктен паша нормым 200 процент марте темен шогыш. Тудо колхозник-шамыч коклаште массово-умылтарымаш пашамат моштен организоватлен, газетым йӱкын лудмашым эртара. Тыгак Торощина, Глушков йолташ-шамыч пашам начар огыл ыштен толыт. Комсомолец Самсонов колхозышто бригадирлан ышта, Торощин нылымше ий конюх пашам сай ыштен толеш.

О. Г.

„У ял" колхозысо комсомольский организацийын пашаже

Комсомольский организаций шкенжын пашажым ончыктен, пример лийын шога гын велэ калык коклаште авторитетым налеш. „У ял" колхоз пеленсе комсомольский организаций (Сотнур район) калык коклаште поснак кугу авторитетым налын шога. Тиде комсомольский организаций шке пашажым партийный организаций ден келшен, согласоватлен ышта. Чыла комсомолец ден комсомолка-шамыч бригадылаште местный Советлаш сайлыме нерген Положенийым умылтарат. Положенийым умылтарымаш дене чыла колхозник-шамычым охватитлыме; нуно беседыште куанен коштыт, Положенийын кажне главажым сайын умлаш тыршат. Агитколлективым Краснов йолташ моштен вуйлата.

Чугунов Павел шке бригадыштыже Положенийым сайын умылтара. Тудо Положений ден пырля ожнысо „выбор" нерген факт-шамычым конда. Фактлан шочмо ялыште тошто жапысе „выборым" эртарыме нерген налеш. Тыге колхозник-шамыч тудын беседыжым увлекатлалтын колыштыт. Шонго колхозник-шамыч ожнысо правадыме положений нерген, калыкын йӱкшым колыштде „сайлыме" нерген ойлаш тӱҥалыт. Беседа интересно эрта. Моло комсомолец-шамычат поручитлыме пашам сай шуктат.

Шукертак „У ял" колхоз пелен комсомольский организаций драмкружокым организоватлен. Драмкружокым Краснов Григорий вуйлата, тудо кружок пашам моткоч йӧрата. Мурызо да куштызо-шамыч районный ден республиканский олимпиадыште шагал огыл моктымашым налыныт ыле. Пытартыш жапыште драмкружок „У ял" колхозышто кум концертым шынден. Концерт деч ончыч местный Советлаш сайлыме нерген, международный положений нерген докладым ыштеныт. Драмкружок Пет'яльский ял совет кӧргысӧ моло колхозлашкат миен. „За оборону" колхозысо колхозник-шамычлан кок кугу концертым шынденыт. Концертыште комсомолка Афанасьева, Махова, Кондратьева частушкым пеш чаплын исполнятленыт. Кызыт нуно „Энгремышвод" пьесым ямдылат.

Комсомольский организаций „КИМ" лӱман пырдыж газетым тылзеш кок номерым луктеш. Пырдыж газетыш комсомолец, колхозник-шамыч колхозный илышым, комсомолец-шамычын пашаштышт сай да ситыдымаш могырым волгатарен шогат.

Комсомолец, комсомолка-шамыч шкенынштын политический уровеньыштым кӱшкырак нӧлталаш верч кучедалыт. Шукышт „ВКП(б) историй краткий курсым" тунемыт. Политкружокышто XVIII партийный с'езд материалым, Сессий материалым, Ворошилов йолташын всеобщий воинский обязанность нерген докладшым да Молотов йолташын нападатлаш огыл советско-германский договор нерген сообщенийжым, закон-шамычым изучатлат. Политкружокышто партий член Афанасьев Михаил да Вавилов йолташ - шамычын полшымышт ден пашам виянгдыме. Кружокышто комсомолец-шамыч шуко политический шинчымашым налыт.

Шукерте огыл комсомольский организаций 3 комсомолецым ВКП(б) членлан кандидатыш передаватлен.

Комсомолец-шамыч производствышто примерым ончыктен шогат. Афанасьева, Махова, Кондратьева, молат колхоз пашаште кечаш нормым 120—130 процентлан темен шогат.

Но комсомольский организацийын ик кугу ситыдымашыже уло. Несоюзный молодежым комсомолыш вовлекатлымаш шагал. Пытартыш жапыште улыжат ик еҥым велэ комсомолыш принимайтлыме.

Комсомольский комитет тидым ушыш налеш да комсомолыш угыч пуртымашым виянгда маҥын ӱшанаш лиеш.

„У ял" колхозысо комсомолец ден комсомолка-шамыч комсомол лӱмым паша дене оправдатлат. Нуно производствыштат, агитмассовый пашаштат ончылно лийшаш верч тыршат да шке почешышт молымат вӱдат.

Н. И. Очетов.

ЛИТЕРАТУРНЫЙ СТРАНИЦА

Н. Казаков йолташ.

УЛО КӦРГӦ ТУЛЕМ ПӦЛЕКЛЕМ

Тул орала йолген,
Тымык вӱдым шӱтен,
Пароход Юл ӱмбачын эрта.
Вӱд пундашыш волат
Шуко тулменге-влак,
Толкын-шамыч лупшалтыт эртак.

О кузе вученам
Вашлийшаш кечынам!
Кузе рвезе шӱмем талын шолын!
Кече кечым поктен,
Тыге тылзе эртен,—
Шергакан пагытна ынде толын.

Тый шогет ончылнем,
Мый шымлен ончалнем
Чонеш пижше тӱсетым адак.
Тый тугаяк улат,
Эркынрак воштылат,
Чолгыжеш шем ӱпетше тугак.

Мый манам тыланет:
„Кеч кунам пеленет
Лиеш мыйын йӧратыше шӱм.
Ит ӱшане, садлан,
Румбыкан шоялан,
Мый ом шоно осалым—шӱкшӱм".

Тый вуетым сакет,
Огеш лек шомакет,
Солыкет ден шичатым ӱштат.
Кидым шокшын кучен,
Ӧндалам шӱм пелен,—
Вӱдыжга мыйынат шинчамжат.

Июль кечын—кастен—
Кумда Юл вӱд вoктен
Чон гыч лекше оем мый ойлем.
Пуш кугу пароход
Вӱд ӱмбач кайыш чот,
Вӱдоҥ дене мемнам саламлен.

Кушко йомын йӱкет?
Куш пытен шомакет?
Молан эркын ончалын шортат?
О таҥем, кумылем!
Ик мутдегеч умлем,—
Тидым мый шижынам шукертак,

Ала тые шонет:
„Мыйдечем каймекет
Ӧрдыж верыш кужу пагытлан,
Весе дек шӱмешкет,
Мыйым луктын шуэт
Тый шӱмет гыч тунам курымлан".

„Колышт, ӱдыр, оем,
Нимом ок керт тоен
Яндар тул ден йӱлалше шӱмем.
Кеч кунам пеленет,
Кеч кунам тыланет
Уло кӧргӧ тулем пӧлеклем".

Оҥыш вуйжым пыштен
Шып шортеш йолташем,
Мыйынат кумылем тодылтеш.
Кӧ мошта йӧратен,
Уло кӧргӧ тул ден,
Молан шортмым лач тудо шижеш...

Казаков Миклай.
Август, 1939 ий. Курмыш.

КОЛХОЗЫШТО ПАЙРЕМ

Кычкен эрдене имньым лектыч
Якуш, Чопай, Иван, Миклай.
Призывной пунктышко кудалыч.
А кече ыле шокшо, сай.
„Какшан" колхоз гыч улыт нуно,
Пашам ыштеныт ик вереш.
Чурийышт йӧршын чевер муно
Ончен огеш тем шӱм шерет.
Якуш колхозын конюхшо ыле;
Чопай комбайным виктарен;
Иван—колхозын бригадирже;
Миклай у складым арален.
Миклай манеш: „Погранотрядыш
Каяш келшем мый кеч тачак".
Чопай каласыш: „Бронечастьыш
Куан ден мый каем саҥак".
Якуш Иван ден каяш келшышт
Кеч куш, куш родина колта.
— Пеледше элым аралымаште
Чыла вере кӱлеш лийына!

* * *

Ныл патыр рвезым армийыш налме,
Ял мучко тиде увер шарлен
Садланак таче шоҥго, рвезе,
Чыла еҥ клубыш погынен.
И койо ял мучаште имне,
Шинча плетенкышто ныл еҥ.
— Тевыс толыт,—ыргыж мане
Миклай Тарасын у ор'еҥ...
Колхозный клубыш калык темын,
Председатель ончыко лектеш.
— Торжественный собраньым таче
Шотлена ме почмашеш.
— Колхозник-шамыч! Таче кече
Куан мемнан колхоз ешнан.
Колхоз куштен ныл патыр качым
Пуа ныл еҥым армийлан.
Виян ныл нине рвезе-влакым
Чылан те сайын шинчеда.
Чыла пашаште нуно чапым
Моштеныт налын, паледа.
Чылан тарванышт, икганаште
Рӱжге чот совыштым кырат.
Шинчен ыш керт Иля коклаште,
Манеш:—Пуза ойлем мыят!
Кокла гыч тудо лекте шеҥын
Пондашым тӧрлыш кидше ден:
— Могай кугу пиал верештын
Шогаш эл верч винтовка ден.
Мый шарналтем гын эртыш тоштым
Шинча гыч вигак вӱд лектеш.
Кунар салдатыште кыралтым,
Кунар мыскылышт. Шӱм коржеш.
А кызыт, кызыт мо сае.
Труд дене элым аралаш.
Кӱлеш лиеш гын шкат каем мый
Эл верчын ончыко сеҥаш.
Миклай ӱстел дек ончык лекте:
— Чылан лӱм дене мый ойлем,
Чылан ик еҥ гай элна верчын
Пуэна чӱчалтыш вӱр марте!

* * *

Ямай Опас гармоным конден,
Шокталтыш мурым веселан.
Колхоз пайрем йӱд марте шуйныш,
Куштен мурен ты кас чылан!

Макс Майн.

УШЕШ СӰРЕТЛАЛТЫН...

Кастене лӱп лийше колхозный сай садыш
Луй семын тый лектыч, гитарым кучен,
Шоктет гитаретым. Ший семже йыр шарлыш
Шыман да ербалсе вӱдоҥла лӱнген.
Шӱм мурым мурметше кӱсле гай йоҥгалтын
Да сылнын варналтын гитарын семжат.
Кава гын Шем теҥыз вӱдла толкыналтын,
Пыл дене пӱрдалтын... Ок кой шӱдырат.
Ош тылзе коклан вел пычкемыш каваште
Чоян ончалын алемын шылеш.
Мура мо кеч кайык шып лийше чодраште,
А шыже мардежше тудын йӱкшым лоҥеш.
— Каем мый олашке, ӱэш педрабфакыш,
Ик ий гыч отлично тунем пытарем,—
Манат тый,—кеҥежым толам тиде ялыш,
Тунам ужына ме, уэш шӱмбелем.
—Эх, Нюра,—мый маньым. Пиал ден шӱм шолын...—
Кает ик олашке, мый весыш каем.
Каем институтыш. Вет илыш пеледын,
Пеледше элнан инженерже лийнем.
Левалге мардеж ден лышташ шып выжгалте,
Сай южшо пеш эркын ниялтыш шӱргем.
Умбачын, умбачын гармонь йӱк йоҥгалте,
Кӱй корно ден кайше обозшо гӱрлен.
Межат ӧндалалтын, шӱм тулым шижалын,
Киднам кормыштенна, жап шун ойырлаш.
Гӱрлен машинаже, эх тыйым вучалын...
Тый шинчын кудальыч мӱндӱркӧ олаш.
Ласкан, семален ончалалше шинчат,
Ушеш сӱретлалтын ош ломбо капет.
Шыпланыш чыла... Ок шоктo оет,
Но шӱмыштӧ коцын гитар ден мурмет.

Очетов Миклай.

Йошкар-Ола, 1939 ий, август.

САСКАВИЙ

Умыр кеҥеж кас. Саскавий окна ончыл олымбалныже тӱрлыжымат шонен шинча. Тудо кеч могай пашаштат эре ончылно, нормым эре утыж дене тема. Садланак тудым икана велэ огыл пӧлекленыт. Кызытат пӧлеклыме ош йолван шовычым пидын. Саскавий ялысе моло ӱдыр коклаште эн авторитетан. Шуко качешамыч тудын кумылжым савыркешт. Пытартыш жапыште тудын йыр Сакар Ваня пеш шӱраҥеш. Пашаште Саскавийлан иктаж нелэ лектеш гын, тудо полышым пуа. Саскавий ала йӧрата, ала уке эше ок шинче. Ваня гын тудым уло шӱм дене йӧрата. Саскавий тудын йӧратымыжым палыш. Кастене уремыш лекташ шӱдыш. А кызыт шкежак огеш тол, ӱдыр мочоло шаҥысек вуча. Вара чытен кертде оҥгыр гае йӱкшӧ дене умыр касым шергылтарен мурым тӱҥале.

Урем покшелне ӱмылка койо. Ӱдыр йолташыжым палаш тӧчен онча. Но тудын шинчаже так тыпар чот йӱлен; Ваня олмеш Макси гына толын. Вожылдеак ӱдыр воктен шинчеш. Ондак шып. Вара каче кугу йӱкшым чытырыктен ойлен;

— Саскавий, умшашкет вӱдым подыльыч мо?

— А мом ойлашыже?

— Пырля тунемме годым кутырет, воштылат ыле, а кызыт... Весе дене келшет. Мый гын, тый дечет весым иктымат ом шоно. Лач тый гына ушыштем пӧрдат. Тыге ойлымыж годым Максийын арака пуш ӱпшалтын.

— Макси, так арам. Тый ты мартен мыйым шӧрын ончен коштыч,—мане Саскавий. Тыге ойлен велэ пытарыш, Ваня толын шогале.

Ваня тидым вучен огыл. Таче шке шӱмжым почын мутланаш толын ыле, но тыште весе... Шӱмжӧ вургыжын, шыдыже шолеш. Нимо пелештыде нунын деч ойырлен каен.

Саскавий нимом пелештенат ыш шукто. Тарайла чеверген, тӱл гай ырен. Чытен огыл мӧҥгыжӧ куржын пурен.

Тиддеч вара Ваня Саскавийым ужын гынат, нимом пелештен огыл. Эсогыл шинчажымат молгынамсе гай „шыр" ыштален огыл. Вуйжым кумык сакен гына эртен коштын. Максиже Саскавий ончылно изин-кугун койын, эре кутыраш тӧчен, эре воштылтен. Ондак Саскавий тудым шӱрдылын, варажым тудат сай, йолташ лийшаш манын шоналтен да йолташла кутыраш тӱҥалын.

Ик кастене нур гыч тӱред чылан каймеке, Макси Саскавийым кучен коден. Саскавият виешак каяш тӧчен огыл. Максин йодмыжлан але илышыштыже первой „йӧратем" манын. Макси тидымак вучен. Куандарен ӱдырлан пелештен:

— Шыжым тый мыйын ешем лият.

Саскавий тидлан нимом ыш пелеште, лачак Максижым ласкан ончале. Тыге шып лиймым ончалмым шижын, Макси пеҥгыде кидше дене ӱдырым чот ӧндалын. Саскавий первой „колто" манын, но жап изиш лиймеке, чыла нур тыпланен. Ӱдырын ушыштыжо лач шыже гына пӧрдын.

Тылеч вара Макси Саскавий деке кажне кастене коштын. А эрденже южгынам пасуш коктын эн почеш миеныт. Тыге Саскавийын пашаштыже ударный темпше кидше гыч мучышташ тӱҥалын.

* * *

Игече шыже велыш каен. Колхозник-шамыч соревноватлен шӱльым тӱредыт. Саскавият шӱльӧ тӱредаш коштын. Максиже гына ала молан кажне кечын районыш коштын. Ӱдыр кеҥеж годсо дечын чотак пытен. Паша нормымат темен кертын огыл. Капше ондаксыжла модын огыл, а утларак нелын велэ чучын. Пӱгырнашат йӧсӧ лийын. Икгана Максим нурещ Саскавий вашлие. Ӱдыр тунам йолташыжым куан дене ончен огыл, вуйжым сакен шогалын. Вара чытен кертын огыл, пелештен:

— Макси, ынде шыже... адак мый...—умбакыжым нимомат ойлен кертын огыл.

Макси вигак палыш.

— Тый мыйын ватем лийын от керт. Пашаште почеш шӱдырнет, лодырь улат!—умбакыже ойленат огыл, мӧҥгӧ велышкыже кугун ошкылын.

Саскавий нимом ышташ ӧрӧ. Тӱрлыжат ушыш пура. „Лодырь" манмыжым колын чытен кертде кок шинчаж гыч леве шинчавӱдшӧ йоген.

* * *

Ик ий эртыш. Саскавийын шкежгай сынан ӱдыржӧ яслыыште ила. Саскавий ӧдак угыч пашашке эн эр лектын, нормым кок пачаш темен шога.

Ванян шӱмжӧ Саскавий деч ыш йӱкшӧ. Тудо ик ӱдыр денат кылым кучен огыл. Ушыштыжо ӱмасыже гына пӧрдын. Ик кастене Ваня Саскавийын шинчашкыже шыргыж ончале:

Саскавий, эрла, когынням ударник-шамычым слетыш колтат.

Кидыштым чот кормыштен, коктынат яндар каваште кок ӱдырым ончен, шӱмышт у пиалан илышым шижын чот кырен.

Кодшо илышым кутыреныт. Тыге нунын жапышт шижде эртен. Койын урем волгыдемын да волгыдемын. Эр ӱжара йошкар тӱсыж дене кава тӱрым тӱрлен. Коктынат мӧҥгышкышт ышт пуро, вигак ударник-шамычын районный слетышкыжо каяш лектыч.

Слет пытымек Саскавий селасе копператив воктен легылден, Максим вашлийын.

— Саскавий, молан судыш пуэнат?—Макси шыдын пелештен.

— Тый мыйын илышем пытараш шоненат,—ойла Саскавий.—Сита тыйын шоякетым шуко колыштынам, тӱсетымат ужмем ок шу. Мыйым ӧндаленат. Тый нигунамат мыйын йолташ лийын от керт.

— Саскавий, кайышна!—Ваня эртен кайшыжла Саскавийым тӱкалтыш.

Саскавий ден Ваня шыргыжалын кок вараксимла сылнын коййын ошкыльыч.

Макси то ошемын, то йошкарген ончен шоген кодо.

Вен. Иванов.

Калыкын да партийын доверийыштым честь дене оправдатлем

Стройтрестын столярный мастерскойыштыжо ыштымем годым паша нормым 140—150 процентлан темен шогышым. Пашам стаха-

новски ыштымемлан комсомольский организаций мыйым постройкомын массовикшылан рекомендоватлыш, партийный организаций мыйым агитаторлан ойырен. Тиде пашаштат честно ыштем да комсомолын чыла порученийжым жапыште шуктен шогем.

Мый палем, что Йошкар Армийлан примерный, политически воспитатлалтше да оборонылан ямде улшо боец-шамыч кӱлыт. Тенийсе призывлан ямдылалташ тӱҥалын, мый 1938 ийыште Йошкар-Ола аэроклубым отлично тунем пытарышым да пилот запаса званийым налым. Тиде специальностем пеҥгыдемдышашлан лийын, тений адак практикым коштым. Тидын годымак парашютный спорт дене овладеватлышым да ворошиловски лӱаш тунемынам.

Авам мыйын шоҥго, но тудо мыланем каласыш: „Нимогай льготат огеш кӱл, тый Йошкар Армийын славный боецше лий!“ Призывной комиссий мыйым РККА-н военно-воздушный вийыш служитлаш нале.

Советский калыкым да большевистский партийым ӱшандарем: мый нунын доверийыштым честь дене оправдатлем да боевой дене политический ямдылалтмаште отличник лиям.

И. М. Горохов.

„Чашкер“ колхозын эн сай колхозникше

„Чашкер“ колхозын (Кужеҥер район) эн сай колхозникше Макматов йолташ пашам сай ыштен толеш. Тудо колхоз пашам уло кумыл нӧлтын тыршен ышта.

Макматов йолташ у шурно поген налмаште шкенжым сай ончыктен. Тудо кылта шупшыктымаштат, тыгак шиймаште да моло пашаштат эре 200—250 процентлан нормым темен толын. Тудо бригадирын пумо заданийжым тӱрыс шуктен толеш.

Тыгак Макматов йолташ государство заданийым тӱлымаште сай примерым ончыктен: шылым, ӱйым да молымат тӱрыс тӱлен пытарен. Заемлан подписатлыме годым кугу активностьым ончыктен, шкежат 75 теҥгелан подпискым ыштен да тунамак оксам тӱлен.

Макматов йолташ „Чашкер“ колхозын стахановецше.

И. С. Мокеев.

Всесоюзный ял озанлык выставкыш колтышт

А. Я. Якимов йолташ Киров лӱмеш колхозын (Кужеҥер район) бригадирже. Тудо шке бригадыштыже шошо ага пашам кӱчык срокышто да сай качество дене эртарышаш верч чот тыршен, тиде пашашке колхозник-шамычым моштен организоватлен. Тыгак уборкымат жапыштыже эртарен да государствылан кинде тӱлышаш планым срокышто темен.

Колхоз правлений Якимов йолташым колхозышто пашам сайын организоватлымыжлан Всесоюзный ял озанлык выставкыш участниклан колтен.

Гриша Димитриев.

Государствылан йытын нӧшмым тӱрыс сдатлат

„Шытыше“ колхоз (Йошкар-Ола район) государствылан йытын нӧшмӧ пушаш планым контрактационный договор почеш 600 килограммым тӱрыс сдатлен. Тыгак ссудым 378 килограммым сдатлен.

М. Е.

У ФЕРМА-ШАМЫЧ

ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-н „Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген“ постановленийым Киров лӱмеш колхозышто (У-Тор'ял район) колхозный собранийеш обсуждатлышт. Обсуждатлен налмеке собраний колхозышто ушкал фермым почмо нерген постановленийым приниматлыш. Постановлений илышыш пурталташ тӱҥалын. Кызыт 6 презым налме. Тидлан государство 800 теҥге ссудым пуэн.

М. В.

* * *

„Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген“ партий ден правительствын постановленийышт лекмеке „Волна“ колхозышто (Шернур район) ик ушкал ферма веле ыле. Тиде постановлений деч вара колхозник-шамычшке собранийыштышт эше шорык фермым организоватлаш постановитлышт. Тиде постановленийым колхоз шукташ пижын. Кызыт шорык налаш 600 теҥге ссудым налыныт.

Тыгак ушкал фермат вийан кушкеш, фермыште чылаже 38 ушкал уло.

И. Индюков.

III-шо квартал финпланым 100 процентлан темат

Финансист И. В. Смирнов ден А. Ф. Коротков йолташмыт колхозник-шамыч коклаште массово умылтарымаш пашам активно ыштымыт дене „Саскай“ ден Буденный лӱмеш колхозысо колхозник-шамыч (Йошкар-Ола район) кумышо квартал финпланым обязательство почеш 100 процентлан теменыт.

М. Егорович.

Отличный боец лияш мутым пуат

Чыла призывник-шамычын ик желаний: кузе гынат вашкерак Йошкар Армийын боецше лияш да большевистский партийлан, великий Сталинлан беззаветно преданный улмым паша дене ончыкташ!

Теве Еласал район „Большевик“ колхозын членже А. К. Абрамов йолташ политически ямдылалтын, Ленинско-Сталинский комсомол радамыште калитлалтын. Еласал МТС пелен тракторный курсым отлично тунем пытарен. Шке пашашкыже куанен пиже да куралмаште паша нормым темен шогыш. Призыв кечым стахановский паша дене вашлие. Кызыт тудо мото-механический частьыш куанен кая.

С. Н. Толстов—Марпедрабфакын студентше, школышто „сай“ да „отлично“ отметка дене тунемын. Тудым призывной комиссий полковой школыш зачислитлен.—„Мый тушто отличник лӱмем ом волто,“—манеш тудо.

Ондре Васюк.

ВЕЛИКИИ ОСВОБОДИТЕЛЬНЫИ ЗАДАЧА

17 сентябрьыште Пашазе-Кресаньык Йошкар Армийын частьше-шамыч советский правительствын волежым шуктен, уло западный линий дене СССР границым вонченыт да Западный Украина ден Западный Белоруссийын территорийышкыжт пуреныт.

Йошкар Армий Западный Белоруссийын да Западный Украинын трудовой калыкшылан мирым, дружбым, эрыкым, мландылан, фабрика-шамычлан, завод-шамычлан правам, пашалан да илаш правам намиен.

Йоча да рвезе-шамыч, илалше да шоҥго-шамыч Йошкар Армийым куанымышт дене шортшо шинчан вашлийыныт, красноармееш ден командир-шамычым обниматленыт, уло кумылышт дене саламленыт.

Новогрудок олашке (Западный Белоруссия) Йошкар часть-шамыч дене пурышо полковник Мисюев йолташ тыге ойла:

— Мутымат муаш ок лий. Калык мемнам освободительым вашлийымыла вашлиеш. Ме йошкар флаг дене сылнештарыме села-шамыч гоч эртенна. Пӧртлаште лозунг-шамычым пыжыктылме: „Тау Сталин йолташлан Белоруссийым польский иго деч утармыжлан!“ „Салам Йошкар Армийлан!“ Ӱдыр-шамыч красноармеец-шамычлан пеледышым пӧлеклат. Тиде кечылаште калыклан куанымашан пайрем. Ме Западный Белоруссийсе населенийлан могай кугу куанымашым намиймынам чувствоватлен, нойымашымат мондена.

Мемнан родинан границыже вес могырыштат шемер-шамыч сайын палат, что Йошкар Армий чыла моло армий-шамыч деч йӧршеш ойыртемалтеш. Красноармеец-наводчик Куликов йолташ шке частьше ден пырля Острог ола дене (Западный Украина) эртен каймык годым ик йочам кидышкыже налын, тиде йоча шыргыжалын тыге пелештен: „Мый тый дечет ом лӱд: тый салтак от ул, а красноармеец улат“.

Йошкар Армий—тӱняште икте гына армий, кудо деч калык ок лӱд, а тудым йӧрата да пагала. Йошкар Армий ончылно трудовой калыкын тушманже-шамыч: фабрикант, помещик, кулак, офицер, жандарм-шамыч—калык вӱр дене илыше-шамыч чыланат чытырат.

Западный Украинысе да Западный Белоруссийысе пашазе, кресаньык, шемер-шамыч советский калыкын армийжым йывыртен вашлийыт, пеҥгыде революционный порядкым ышташлан чыла вийышт дене полшат.

Ровно ола дене (Западный Украина) советский командований дек чот пӱжалтше имне дене кум самырык рвезе кудал толыныт да тыге ойленыт: шӱгарыште нуно оружий ден боеприпас складым муыныт, а изирак чодраште шылын шичше польский частьым ужыныт. Тиде чодрашке лу йошкар боецым колтымо да нуно кум шӱдӧ наре польский салтак ден офицер-шамычым пленыш налыныт.

Мемнан боец-шамыч героизмым ончыктат. Комиссар Жабенко йолташ кум храбрец—Душин, Романовский, Черкасов йолташ-шамыч дене 55 польский салтакым, 7 офицерым, винтовкым оптыман кум повозкым, 4 пулеметым, 6 имным налын.

Тыгай пример-шамычым, героический поступок-шамычым, кӱкшӧ политический сознательностьым ончыктымо факт-шамычым шуко ончыкташ лиеш.

Тӧрлатымаш

24 сентябрьыште лекше 83 (582) номеран „Рвезе Коммунист“ газетын кокымшо страницыштыже „ВЛКСМ республиканский активын совещанийже гыч“ олмеш „ВЛКСМ республиканский активыз собранийже гыч“ манын лудман. Да тыгак пӱтынь тиде статьяште „совещаний“ олмеш „собраний“ манын лудман.

Врид. отв. редактора—
Я. И. МАЛИНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—846. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.